

Grondstoffenbeleidsplan 2014 - 2021

gemeente Goirle

Doss. no. 13C147

Tilburg, 15 oktober 2013

Grondstoffenbeleidsplan 2014 - 2021
gemeente Goirle

Bureau Milieu & Werk BV
Kraaivenstraat 21-15
Postbus 10311
5000 JH Tilburg

Tel: 013 - 5434400
Fax: 013 - 5443102
E-mail: info@bureaumw.com

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Beleidskaders	4
3. Prestatie gemeente Goirle	6
3.1 Kosten	6
3.2 Service	7
3.3 Milieu	8
3.4 Conclusies	11
4. Ambitie	12
4.1 Visie	12
4.2 Doelstellingen	12
4.3 Trendbreuk noodzakelijk	13
5. Van ambitie naar actie	14
5.1 Financiële prikkel	15
5.2 Serviceprikkel	16
5.2.1 Serviceniveau's restafval	17
5.2.2 Serviceniveau's herbruikbare grondstoffen	18
6. Keuzes gemeente Goirle	21
6.1 Stap 1 korte termijn (2014 en 2015)	22
6.1.1 Maatregelen	22
6.1.2 Effecten maatregelen op scheidingsresultaat en hoeveelheid restafval	26
6.1.3 Extra kosten en baten	26
6.2 Stap 2 lange termijn (vanaf 2016)	28
6.2.1 Maatregelen	28
6.2.2 Extra kosten en baten	30
7. Communicatie	33
8. Monitoring en evaluatie	34
9. Blik in de toekomst	35

1. Inleiding

Afvalprestatie Goirle

De gemeente Goirle zamelt 58 % van het huishoudelijk afval gescheiden in aan de bron (resultaat 2012). Gelet op de ontwikkeling van het scheidingspercentage in de afgelopen jaren, zal het met ongewijzigd beleid niet mogelijk zijn om de landelijke doelstelling van 65 % nuttige toepassing (totaal van bron- en nascheiding) in 2015 te halen. Er zijn verdergaande maatregelen nodig om afvalscheiding en hergebruik te verhogen.

Van afval naar grondstof

Door toenemende welvaart worden makkelijk winbare essentiële grondstoffen schaarser en raken uitgeput. Een schaarste die leidt tot speculatie, prijsfluctuatie en leveringsonzekerheid. Het continu afdanken van materialen en producten als restafval, vaak na kortstondig gebruik, draagt bij aan het uitputten van primaire grondstoffen.

Vrijwel alle afvalstoffen die vrijkomen in een huishouden, maar ook bij de gemeente zelf en in bedrijven, zijn geschikt als secundaire grondstoffen en hebben een economische waarde. Het totale afvalbeleid kan derhalve een wezenlijke bijdrage leveren aan het beperken van het gebruik van primaire grondstoffen en de ontwikkeling van een duurzame samenleving. Bovendien past de visie om afval te beschouwen als grondstof bij de visie van de gemeente als goed rentmeester naar toekomstige generaties. In het tweede Landelijk Afvalbeheerplan 2009 – 2021 (LAP2) dat het kader vormt voor het gemeentelijk afvalbeleid, ligt de nadruk ook op het aanwenden van afval als grondstof.

Grondstoffenbeleidsplan 2014 - 2021

Voorliggend Grondstoffenbeleidsplan schetst de strategische koers en beleidskeuzes van de gemeente Goirle voor de periode 2014 tot en met 2021. De einddatum is gelijk aan de einddatum van LAP2. De gemeente stelt in het Grondstoffenbeleidsplan de kaders waaraan het toekomstige beleid moet voldoen en doelstellingen die bereikt moeten zijn in respectievelijk 2015 en 2021. Voor het bereiken van de doelstellingen zal de gemeente maatregelen moeten nemen.

Binnen de planperiode wordt een knip gemaakt bij 1 februari 2017, de datum waarop het verwerkingscontract met Attero voor de verbranding van huishoudelijk restafval en gft-afval afloopt. Er is sprake van een leverings- en volumeplicht van het huishoudelijk restafval aan Attero. Dit betekent dat de gemeente Goirle tot de aangegeven datum beperkt wordt in haar uitvoering van het Grondstoffenbeleidsplan. Bij de planning houdt de gemeente tevens rekening met de einddatum van lopende contracten voor de inzameling.

2. Beleidskaders

Om de speelruimte voor het Grondstoffenbeleidsplan van de gemeente Goirle te kunnen vaststellen is het van belang om stil te staan bij diverse hoofdlijnen voor het Europees en landelijk afvalbeleid. De kaders voor de formulering van het gemeentelijk afvalbeleid zijn namelijk voor een belangrijk deel vastgesteld op Europees en nationaal niveau. De Richtlijnen van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie verplichten de lidstaten om het Europees afvalbeleid uit te werken in nationale beleidsplannen en wetgeving.

Europese Kaderrichtlijn

In november 2008 is de nieuwe Europese Kaderrichtlijn voor afvalstoffen gepubliceerd. In de Kaderrichtlijn is ingezet op vermindering van milieu-effecten, meer bevordering van afvalpreventie, het waarborgen van recycling, vereenvoudiging van wetgeving en het verbeteren van handhaving. De Europese kaderrichtlijn is inmiddels geïmplementeerd in de nationale regelgeving.

Wet Milieubeheer

Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor het inzamelen van huishoudelijk afval dat vrijkomt binnen hun grondgebied. De zorgplicht is vastgelegd in de Wet Milieubeheer. In de Wet Milieubeheer is ook vastgelegd dat ieder bestuursorgaan tot taak heeft om bij de uitoefening van haar bevoegdheden rekening te houden met het door de Minister van Infrastructuur en Milieu vastgestelde Landelijk Afvalbeheerplan 2009 – 2021.

Landelijk Afvalbeheerplan 2009 - 2021

Het Landelijk Afvalbeheerplan 2009 – 2021 (LAP2) vormt het kader voor het gemeentelijk afvalbeleid. Het plan geeft aan dat een vermindering van de milieudruk noodzakelijk is. Het afvalstoffenbeleid moet een bijdrage leveren aan de ambities op het gebied van duurzaamheid. In LAP2 is daarom ingezet op grondstoffenbeleid. Het beleid dient zich niet alleen meer te richten op de eindfase van materiaalketens, het afvalstadium, maar op de gehele materiaalketen. Conform de prioriteitsvolgorde of 'ladder van Lansink' ligt het accent op het voorkomen van afval en de wel ontstane afvalstromen als grondstof te hergebruiken.

In het LAP2 is voor 2015 een doelstelling geformuleerd van 60 % nuttige toepassing (totaal bron- en nascheiding) van alle (grof) huishoudelijk afval. De staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu heeft in augustus 2011 in zijn Afvalbrief de ambitie neergelegd

om in 2015 van de totale hoeveelheid afval die vrijkomt uit huishoudens 65 % te recylen. Dit is dus een feitelijke bijstelling van de doelstelling uit LAP2.

In LAP2 zijn zeven afvalstromen waarvan de milieudruk hoog is geselecteerd als prioritaair voor de ketenaanpak in het afvalbeleid, te weten papier en karton, textiel, bouw- en sloopafval, organisch afval/ voedselresten, aluminium, PVC en grof huishoudelijk afval.

Producentenverantwoordelijkheid

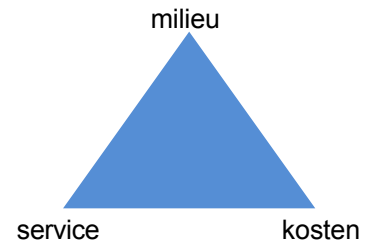
Producenten of importeurs (mede) zijn mede verantwoordelijk voor het afvalbeheer van de producten die zij op de markt brengen. Producenten kunnen bij algemene maatregel van bestuur verantwoordelijk worden gesteld voor het opzetten van een logistiek voor het afvalbeheer (inname en de verwerking van producten en afvalstoffen na gebruik) en de financiering hiervan. De overheid speelt hierop in met de introductie van de grondstoffenrotonde. Dit betekent dat alle afvalstoffen na verwerking als grondstof de weg terugvinden in producten. Om dit te realiseren is samenwerking tussen verschillende partijen (overheid, bedrijfsleven, burger) van belang.

Er bestaat al producentenverantwoordelijkheid voor onder andere batterijen, elektrische en elektronische apparaten en verpakkingen. In het verpakkingenakkoord is opgenomen dat gemeenten vanaf 1 januari 2015 de sortering van de ingezamelde kunststof verpakkingen zelf moeten gaan verzorgen.

3. Prestatie gemeente Goirle

Hoe goed de gemeente Goirle het doet op afvalgebied meten we af aan de score op de prestatiegebieden in de zogenaamde afvaldriehoek, te weten kosten, service en milieu.

3.1 Kosten

- In Goirle is de hoogte van de afvalstoffenheffing afhankelijk van de huishoudgrootte. In 2012 betaalde een meerpersoons huishouden € 230 en een eenpersoons huishouden € 125. Gemiddeld kwam de heffing uit op € 205. Dit is het gewogen gemiddelde op basis van het aantal één- en meerpersoons huishoudens dat een aanslag heeft ontvangen. Met deze systematiek wordt rekening gehouden met het feit dat een 1-persoons huishouden gemiddeld minder afval aanbiedt dan een meerpersoons huishouden, maar wordt geen recht gedaan aan het principe 'de vervuiler betaalt'. Dit is wel het geval bij gemeenten waarbij het aanbieden van gft-afval en/ of restafval wordt belast. Bij deze financiële prikkel die we diftar noemen is een verband tussen de hoogte van de afvalstoffenheffing (= tarief) en het afvalgedrag van individuele huishoudens (= differentiatie).
- De afvalstoffenheffing in Goirle is 100 % kostendekkend, dat wil zeggen dat alle aan de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval te relateren kosten hierin zijn opgenomen.
- In 2012 lag de gemiddelde heffing in de provincie Noord-Brabant iets hoger dan in Goirle, namelijk op € 236 (rapport Rijkswaterstaat Leefomgeving).
- Circa 100 bedrijven die met huishoudens vergelijkbare hoeveelheden en soorten afval hebben kunnen op basis van een contract met de gemeente gebruik maken van de inzamelvoorzieningen voor huishoudens. Zij betalen de gemeente reinigingsrecht in de vorm van een tarief dat is gekoppeld aan het tarief voor een meerpersoons huishouden.

3.2 Service

Op hoofdlijnen is het voorzieningenniveau in Goirle anno 2013 als volgt:

Afvalstroom	Halen	Brengen
Huishoudelijk restafval	Inzameling aan huis met containers 1 keer per 2 weken.	Verzamelcontainers bij hoogbouw.
Gft-afval	Inzameling aan huis met containers 1 keer per 2 weken.	Niet van toepassing.
Papier	Inzameling aan huis zonder inzamelmiddel. In de kern Goirle 1 keer per 2 weken en in de kern Riel 1 keer per maand met vrijwilligers. Bij woningcomplexen staan containers. Gratis brengen naar milieustraat	Niet van toepassing.
Glas	Niet van toepassing.	Glasbakken op strategische plekken. 11 locaties in kern Goirle en 2 locaties in kern Riel. Gratis brengen naar milieustraat.
Textiel	Niet van toepassing.	Inzameling via textielcontainers. 9 locaties in kern Goirle en 1 locatie in kern Riel. Gratis brengen naar milieustraat.
Kca	Niet van toepassing.	Gratis brengen naar milieustraat.
Kunststof verpakkingen	Niet van toepassing.	1 keer per week via 3 tijdelijke brenglocaties. Gratis brengen naar milieustraat.
Luiers	Niet van toepassing.	Containers bij alle peuterspeelzalen, 1 basisschool in kern Goirle en 1 locatie in kern Riel.
Herbruikbare goederen	Inzameling aan huis op afroep.	Gratis brengen naar milieustraat.
Grof huishoudelijk afval	Inzameling aan huis op afroep tegen betaling.	Gratis brengen naar milieustraat. Voor puin, hout, bouw- en sloopafval, dakleer, banden en grof restafval betalen burgers een tarief afhankelijk van de hoeveelheid. Het aanbieden van tuinafval is gratis tot 1 m ³ . Vier keer per jaar is het aanbieden van tuinafval gratis ongeacht de hoeveelheid. Het aanbieden van elektrische apparaten en asbest is gratis.

Het voorzieningenniveau voor de verschillende afvalstromen in Goirle wijkt nauwelijks af van de meeste voorkomende systemen in vergelijkbare gemeenten. Met name de haalfaciliteiten zijn minder omvangrijk (geen haalrondes voor kunststof verpakkingen, textiel en grof tuinafval). De brengfaciliteiten zijn vergelijkbaar met die van andere gemeenten. De openingstijden van de milieustraat zijn beperkt. Burgers kunnen hier terecht op woensdag- en vrijdagmiddag en op zaterdag.

3.3 Milieu

De milieuprestatie wordt uitgedrukt in scheidingsresultaat, samenstelling van het fijn huishoudelijk restafval (inhoud van de grijze container) en uitstoot CO₂.

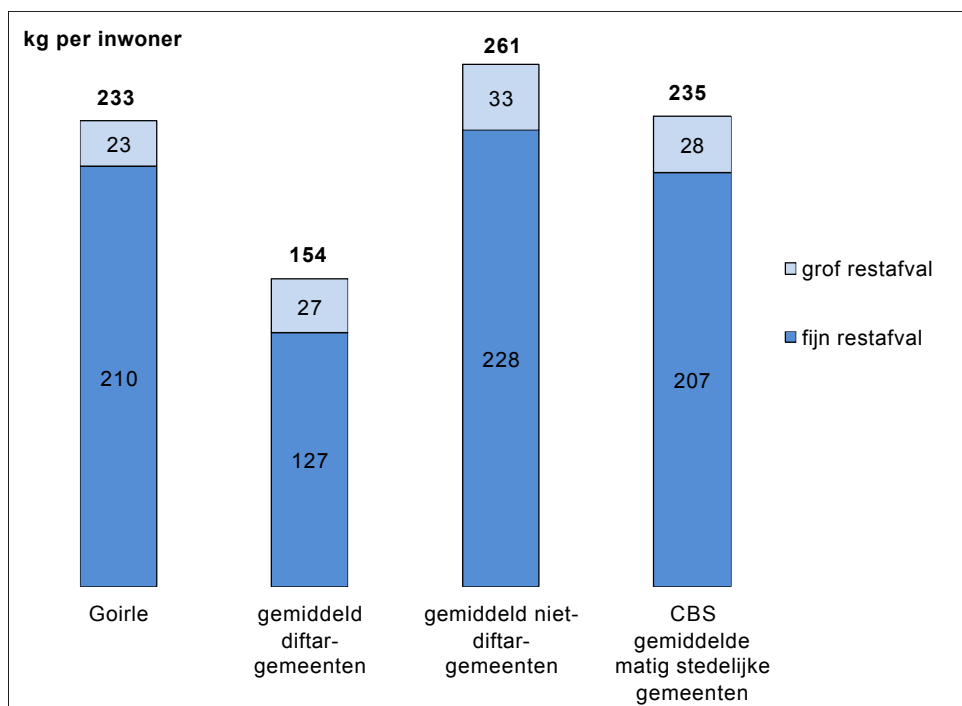
Scheidingsresultaat

- Het resultaat is de laatste drie jaren voor de meeste stromen tamelijk stabiel. Zie tabel volgende pagina.
- In 2012 produceerde een gemiddelde inwoner van Goirle 551 kilogram afval. Dit is vrijwel gelijk aan het gemiddelde in vergelijkbare matig stedelijke gemeenten¹.
- 58 % van alle huishoudelijk afval in Goirle werd gescheiden aangeboden via de inzameling aan huis, de diverse voorzieningen in de wijk en op de milieustraat. Deze afvalstromen, zoals papier, glas, textiel, kunststof etc. werden weer verwerkt tot secundaire grondstoffen. Het gemiddelde in vergelijkbare matig stedelijke gemeenten ligt op 57 %. Dit is het gemiddelde van alle matig stedelijke gemeenten in Nederland, diftar en niet-diftargemeenten.
- 233 kilogram (42 %) was restafval dat werd verbrand (210 kilogram fijn restafval via de grijze container en 23 kilogram grof restafval op de milieustraat). Het CBS-gemiddelde bedroeg 235 kilogram (207 + 28). De hoeveelheid restafval die een inwoner van Goirle in 2012 produceerde ligt 11 % lager dan gemiddeld in niet-diftargemeenten en 34 % hoger dan gemiddeld in diftargemeenten (zie grafiek volgende pagina).

¹ Dit zijn gemeenten met een omgevingsadressendichtheid van 1.000 tot 1.500 adressen per km². De omgevingsadressendichtheid is de gemiddelde waarde van de adressendichtheid van een gemeente.

gegevens in kg per inwoner	Gemeente Goirle			CBS matig stedelijk
	2010	2011	2012	2012
fijn huishoudelijk afval (fha)				
fijn restafval	184	195	210	207
gft-afval	98	89	103	95
papier	71	66	65	66
glas	28	26	23	22
textiel	4,3	5,1	4,6	4,6
kca	1,5	1,6	1,6	1,3
kunststof verpakkingen	8,1	9,7	11,3	7,1
luiers	3,1	3,0	1,9	nb
overig	0,0	0,0	0,0	0,8
totaal fijn huishoudelijk afval	397	395	420	404
% gescheiden ingezameld fha	54%	51%	50%	49%
grof huishoudelijk afval (gha)				
grof restafval	24	22	23	28
grof tuinafval gescheiden	23	25	20	33
overig grof afval gescheiden	92	94	88	81
totaal grof huishoudelijk afval	139	141	131	142
% gescheiden ingezameld gha	83%	84%	82%	80%
huishoudelijk afval totaal (fha + gha)				
restafval	208	217	233	235
gescheiden ingezameld	329	320	318	311
totaal fha en gha	537	537	551	546
% gescheiden ingezameld fha en gha	61%	60%	58%	57%

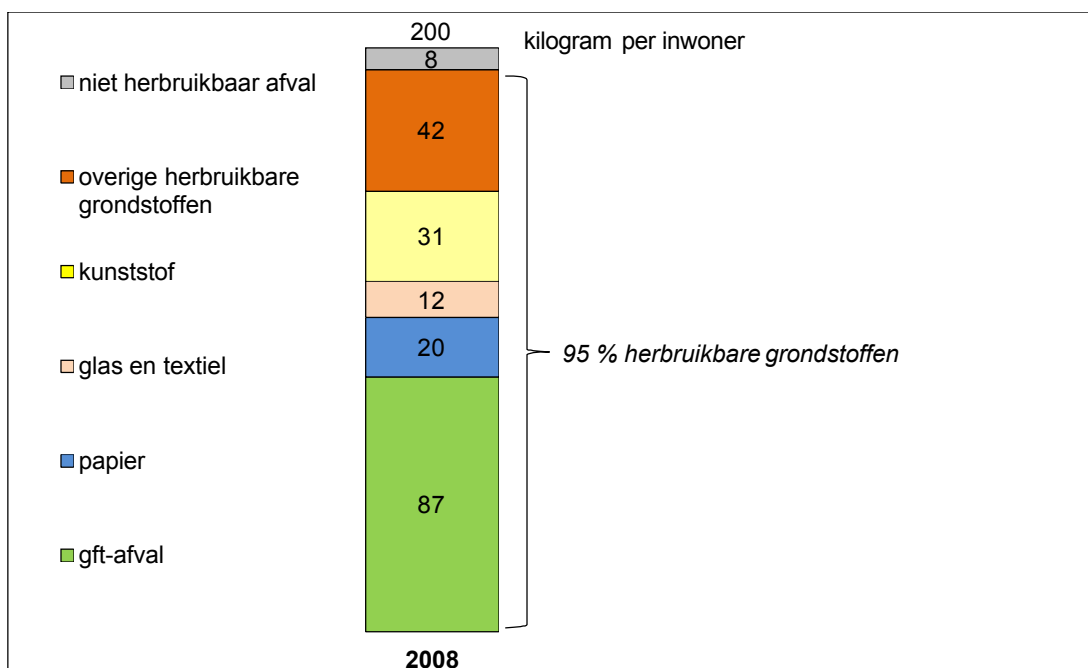
nb = niet bekend

Samenstelling fijn restafval

- In 2008 is op basis van sorteeranalyses vastgesteld in welke mate verschillende herbruikbare grondstoffen nog in het fijn restafval (inhoud grijze container) voorkomen. Bij de analyses is onderscheid gemaakt in de kernen Goirle en Riel. De resultaten van de beide kernen zijn vertaald naar een gewogen resultaat op gemeentenniveau.
- De resultaten van de sorteeranalyses (gewichtspcenten) zijn gekoppeld aan de hoeveelheid fijn restafval uitgedrukt in kilogram per inwoner (zie volgende grafiek).
- De categorie 'overige herbruikbare grondstoffen' bestaat uit metalen, puin, hout, hygiënisch papier (voornamelijk luiers), drankkartons en kleine elektrische apparaten. De categorie 'niet herbruikbaar afval' bestaat vooral uit zand en kattenbakgrint.
- Ervan uitgaande dat alle kunststoffen (dus ook het niet verpakkingen deel) drankkartons en luiers gescheiden kunnen worden ingezameld, bestond in 2008 nog 95 % van het fijn huishoudelijk restafval uit herbruikbare grondstoffen. Van belang is te vermelden dat de gemeente Goirle in 2008 nog geen kunststof verpakkingen gescheiden ingezamelde.
- Uit de grafiek blijkt dat het aandeel gft-afval het grootst is. In andere gemeenten is recent ook gekeken wat voor gft-afval nu in de grijze container terecht komt. Dan blijkt dat meer dan $\frac{3}{4}$ van het aandeel gft-afval bestaat uit voedselresten.

Uitstoot CO₂

De milieuprestatie kan ook worden uitgedrukt in besparing op de uitstoot van CO₂. Op basis van kentallen van Rijkswaterstaat Leefomgeving is berekend hoeveel minder CO₂-uitstoot de verwerking van gescheiden ingezamelde grondstoffen oplevert in vergelijking met de situatie waarin deze grondstoffen als restafval zouden worden verbrand. In Goirle was dit in 2012 een hoeveelheid van 4 kiloton.

3.4 Conclusies

1. Afvalstoffenheffing is 100 % kostendekkend en iets lager dan gemiddeld in Noord-Brabant.
2. Service in Goirle is gemiddeld.
3. 58 % afvalscheiding. Landelijke doelstelling nog niet gehaald.
4. Verbetering van de gescheiden inzameling is nog mogelijk voor de meeste grondstoffen. 95 % van het fijn huishoudelijk restafval (inhoud grijze container) bestaat uit herbruikbare grondstoffen (analyses 2008).
5. 4 kiloton CO₂ besparing door gescheiden afvalinzameling.

4. Ambitie

4.1 Visie

De gemeente Goirle streeft naar een duurzame samenleving waarbij in de toekomst geen plek meer is voor afval. Afval is in de toekomst geworden tot een hoogwaardige grondstof die oneindig herbruikbaar is of opgaat in het natuurlijke systeem zonder hieraan schade toe te brengen. Met de boodschap dat de gemeente afval ziet als grondstof, gekoppeld aan een hoog serviceniveau, zal ook bij inwoners een andere houding ontstaan ten opzichte van afval. Een 'afvalvrij' Goirle is er niet van vandaag op morgen. Goirle blijft zich daarom nadrukkelijk focussen op één van haar kerntaken ten aanzien van afval, namelijk de verwijdering van huishoudelijk en gemeentelijk afval en het voorkomen, verminderen en verwijderen van zwerfafval tegen zo laag mogelijke kosten.

De gemeente zal bij haar streven naar een toekomst zonder afval haar blik over afval moeten verruimen. Afval als onderdeel van een product- of materiaalketen. Voor een structurele oplossing is een aanpak nodig gericht op een circulaire economie. De overgang van een lineaire economie (grondstof winnen, produceren, consumeren, afdanken en vernietigen) naar een circulaire economie is cruciaal voor een duurzame welvaarts-groei. In het sluiten van de keten heeft afvalbeheer een wezenlijke rol. Preventie, scheiding en hergebruik van afvalstoffen zijn belangrijke instrumenten om primaire grondstoffen te besparen en CO₂-uitstoot te verminderen.

4.2 Doelstellingen

De visie is vertaald in concrete doelstellingen op verschillende momenten binnen de planperiode. Goirle volgt minimaal de landelijke doelstelling van 65 % nuttige toepassing in 2015. In 2012 lag het scheidingspercentage op 58 %. In de afgelopen jaren schommelde het scheidingspercentage tussen 58 % en 61 %.

'Afvalvrij' als zodanig bestaat niet. Op basis van onderzoek naar de samenstelling van het fijn restafval in de gemeente Goirle in 2008 (zie paragraaf 3.3) blijkt 95 % in principe herbruikbare grondstoffen te zijn. De vraag is welk deel hiervan realistisch gezien gescheiden kan worden hergebruikt. Een reëel perspectief voor de lange termijn is dat 80 % van alle huishoudelijk afval nuttig wordt toegepast en dat op jaarbasis nog slechts 60 kilogram restafval per inwoner resteert (is nu 233 kilogram). Wij baseren ons hierbij op praktijkervaringen in andere gemeenten die dit resultaat nu al halen.

Jaar	Nuttige toepassing	Hoeveelheid restafval per inwoner
2012	57 %	233 kg
2015	65 %	150 kg
2021	80 %	60 kg

4.3 Trendbreuk noodzakelijk

Er is nog beperkte winst te behalen in de verbetering van de huidige inzamelsystemen. Een trendbreuk met de huidige praktijk is noodzakelijk om de doelstellingen de komende jaren te realiseren. Uitgangspunt is het sluiten van de gehele keten waarmee (bijna) al het afval wordt hergebruikt. Inwoners leveren alleen nog herbruikbare grondstoffen aan en (nagenoeg) geen (rest)afval. Inzameling van deze herbruikbare grondstoffen wordt afgestemd op het afdankmoment. Zo worden grondstoffen die inwoners dagelijks afdanken zeer frequent ingezameld en het aanbieden van (rest)afval zeer sterk ontmoedigd. Waar uit oogpunt van materiaalkwaliteit noodzakelijk wordt aan de bron gescheiden en waar mogelijk vindt nascheiding plaats.

Een trendbreuk met de huidige praktijk van afvalinzameling- en verwerking waarbij de gehele keten wordt gesloten, vraagt ook binnen de gemeentelijke organisatie een wesentliche verandering in het denken over afval als grondstof.

Bij de gedachte van 'afval naar grondstof' dient niet uit het oog te worden verloren dat preventie in het bijzonder prioriteit verdient. In de ladder van Lansink staat preventie bovenaan. Het principe van de ladder is dat het afvalbeleid erop is gericht prioriteit te geven aan de meest milieuvriendelijke verwerkingswijzen. Deze staan bovenaan de ladder. Ook het anders benutten van afvalstromen door de ontwikkeling van nieuwe verwerkingstechnieken draagt bij aan de invulling van een duurzame samenleving. In alle gevallen wordt een substantiële bijdrage geleverd aan de reductie van CO₂. De gemeente zelf heeft de meeste invloed op het scheiden van grondstoffen.

5. Van ambitie naar actie

Het beleidsuitgangspunt is dat de gemeente afval ziet als grondstof. De gemeente legt in de maatregelen de focus op preventie en het frequent aan huis ophalen van herbruikbare grondstoffen. Wat niet van waarde is, het uiteindelijke restafval, gaat de gemeente minder frequent inzamelen of moet de burger zelf wegbrengen naar ondergrondse verzamelcontainers in de buurt. Dus hoge service om het gewenste gedrag te stimuleren. Vanuit deze visie mag van burgers ook wat worden verwacht, namelijk dat zij zich inspannen om afval te zien als grondstof en herbruikbare grondstoffen gescheiden aan te bieden. Overigens tonen diverse onderzoeken aan dat de overgrote meerderheid van de Nederlanders moeite wil doen om het afval zo goed mogelijk te scheiden. Bepalend voor het scheidingsgedrag is vooral de mate waarin de gemeente burgers in de gelegenheid stelt om het afval te scheiden.

Goirle gaat maximaal inzetten op preventie, scheiding aan de bron en hergebruik van daarvoor geschikte secundaire grondstoffen. Het percentage restafval brengt de gemeente zo ver mogelijk terug. De benodigde maatregelen worden tegen zo laag mogelijke kosten ingevoerd. De gemeente heeft twee prikkels beschikbaar om burgers te bewegen om hun scheidingsgedrag te verbeteren.

Serviceprikkel	Het bieden van een hoge service voor waardevolle grondstoffen waarbij het aan de bron gescheiden inzamelen is afgestemd op het afdankmoment in combinatie met een lage service voor restafval.
Financiële prikkel	Burgers zelf een sturingsmechanisme in handen geven voor de hoogte van de afvalstoffenheffing.

Communicatie heeft een belangrijke waarde als ondersteunend instrument bij het introduceren van veranderingen in de gemeente, zoals het aanpassen van het serviceniveau en het introduceren van een financiële prikkel. Communicatiecampagnes die alleen zijn gericht op het vergroten van kennis en motivatie zonder wijzigingen in het serviceniveau of de introductie van een financiële prikkel leiden niet of slechts tijdelijk tot een beperkt beter scheidingsresultaat. Dit is ook de ervaring van Goirle met een communicatiecampagne over de gescheiden afvalinzameling die de gemeente in 2008 heeft gelanceerd.

5.1 Financiële prikkel

Bij de financiële prikkel gaan we er vanuit dat de gemeente het aanbieden van restafval belast. Bij gebruik van de grijze container voor restafval kan een bedrag worden gerekend per aanbieding, per kilogram of een combinatie van beiden. Bij gebruik van een ondergrondse verzamelcontainer betaalt de burger een bedrag per inworp. Bij dit inzamelsysteem kan het aangeboden restafval niet worden gewogen per inworp.

Deze vormen van financiële prikkel noemen we diftar (tariefdifferentiatie). Met de keuze voor diftar geeft een gemeente burgers niet alleen een sturingsmechanisme in handen voor de hoogte van de afvalstoffenheffing, maar wordt ook invulling gegeven aan het principe 'de vervuiler betaalt'.

In 2012 bracht 37 % van alle gemeenten in Nederland een afvalstoffenheffing in rekening die afhankelijk is van het afvalaanbod. In de provincie Noord-Brabant was dit zelfs 63 %. De meeste diftargemeenten rekenen met hun burgers af op basis van het aantal aanbiedingen van zowel de groene als de grijze container. Dit kan ook nog gekoppeld zijn aan de grootte van de container (volume). Burgers met een grote

2012	Nederland	Noord-Brabant
volume	8%	6%
(volume-)/ frequentie	18%	37%
gewicht	3%	0%
gewicht-/ frequentie	2%	8%
dure zak	5%	10%
anders	1%	2%
subtotaal diftar	37%	63%
grootte huishouden	56%	31%
vast tarief	7%	6%
totaal	100%	100%

container (240 liter) betalen in dat geval meer per aanbieding dan burgers met een kleine container (140 liter). Er zijn steeds meer gemeenten die de hoogte van de afvalstoffenheffing alleen nog koppelen aan het aanbod restafval en niet meer aan het aanbod gft-afval. De gedachte hierachter is dat, en dit is in lijn met de visie van de gemeente Goirle, er geen financiële drempel moet zijn voor het aanbieden van herbruikbare grondstoffen.

De financiële prikkel kan ook een instrument zijn om het gescheiden aanbieden van herbruikbare grondstoffen te belonen. Deze methodiek is beproefd in de gemeente Pijnacker-Nootdorp. Op een aantal locaties binnen de gemeente konden burgers hun kunststof, papier, textiel en kleine elektrische apparaten naar toe brengen. De gedachte was dat de financiële waarde die deze grondstoffen vertegenwoordigen deels dekking zou bieden voor de kosten van de inzamellocaties. Met deze systematiek werd een beperkte vermindering van de hoeveelheid restafval bewerkstelligd. Het systeem is om financiële redenen eind 2012 stopgezet.

Goirle kiest alleen voor in andere gemeenten bewezen systemen en technieken. Om die reden heeft het belonen van het gescheiden aanbieden van herbruikbare grondstoffen geen prioriteit in het Grondstoffenbeleidsplan.

5.2 Serviceprikkel

Voor een optimale afvalinzameling in de hoogbouw zijn nog weinig succesvolle voorbeelden in het land. Wat betreft de serviceprikkel legt de gemeente de focus dan ook op de laagbouw (en in bijzondere gevallen de hoogbouw waar burgers wel containers kwijt kunnen).

Op basis van ervaringen in andere gemeenten onderscheiden we voor burgers in de laagbouw op hoofdlijnen twee serviceniveaus voor restafval en twee serviceniveaus voor herbruikbare grondstoffen.

Voor restafval bestaat de keuze uit het verlagen van de inzamelfrequentie van de grijze container naar 1 keer per 4 weken of het laten wegbrengen van restafval naar een ondergrondse verzamelcontainer in de buurt. Voor de herbruikbare grondstoffen bestaat de keuze uit het aan huis inzamelen in aparte containers of zakken (één stroom in één container) of het aan huis inzamelen van een mix van grondstoffen in containers of zakken. Elke serviceniveau voor restafval is te combineren met elk serviceniveau voor herbruikbare grondstoffen. In totaal zijn derhalve vier combinaties mogelijk.

		Restafval	
		C. Verlagen inzamelfrequentie container naar 1 x 4 weken	D. Laten brengen naar ondergrondse verzamelcontainer in de buurt
Herbruikbare grondstoffen	A. Inzameling aan huis in aparte containers of zakken	Combinatie van A en C	Combinatie van A en D
	B. Inzameling aan huis van mix in containers of zakken	Combinatie van B en C	Combinatie van B en D

5.2.1 *Serviceniveau's restafval*

Uit ervaringen in andere gemeenten blijkt dat zowel het verlagen van de inzamelfrequentie van restafval als het laten wegbrengen van restafval naar ondergrondse verzamelcontainers in de buurt leidt tot een sterk verminderd aanbod restafval. Gekoppeld aan een financiële prikkel is het reductie-effect voor restafval nog groter, tot maximaal 65 %. Toepassing van een financiële prikkel in de vorm van diftar is voor beide serviceniveau's mogelijk. Bij het gebruik van ondergrondse verzamelcontainers betalen burgers voor elke inworp. De ondergrondse verzamelcontainers zijn alleen te openen met een speciaal pasje. Elke inworp wordt zo geregistreerd. Bij het verlagen van de inzamelfrequentie kan bij gebruik van een container elke aanbieding worden geregistreerd via een identificatiechip in de container.

Verlagen inzamelfrequentie container naar 1 keer per 4 weken

Bij het verlagen van de inzamelfrequentie van restafval blijven burgers gebruik maken van een container. Inzameling van restafval met een zak behoort tot de mogelijkheden, maar zou voor burgers in Goirle een stap terug zijn. Het verzamelen van zakken met restafval is ook vanuit een oogpunt van arbeidsbelasting niet te verkiezen voor de inzamelaar. Overigens bieden burgers in gemeenten waar men de zogenaamde 'dure zak' heeft (restafval kun je alleen aanbieden in speciale zakken van de gemeente) het minste restafval van allemaal. Dit zijn echter gemeenten die al jarenlang dit zakkensysteem hanteren en waar burgers niet anders gewend zijn.

In gemeenten die al ervaring hebben met het verlagen van de inzamelfrequentie voor restafval is de meest toegepaste frequentie 1 keer per 4 weken. Burgers hebben minder capaciteit voor het restafval en worden daardoor gestimuleerd om zoveel mogelijk herbruikbare grondstoffen te scheiden. Bij het verlagen van de inzamelfrequentie blijkt 1 keer per 4 weken voor de meeste huishoudens voldoende als men optimaal gebruik maakt van de scheidingsmogelijkheden voor de verschillende grondstoffen. Voorwaarde is dan wel vergroting van de capaciteit (inzamelmiddelen, inzamelfrequentie) voor deze grondstoffen. Dit geldt met name voor de volumineuze kunststof verpakkingen en vanuit een oogpunt van hygiëne de luiers.

Het 1 keer per 4 weken verzamelen sluit ook aan bij het aanbiedgedrag van burgers in gemeenten die moeten betalen voor elke aanbieding (diftar). In deze gemeenten ligt het gemiddeld aantal aanbiedingen van de grijze container voor restafval op jaarbasis tussen de 8 en 13. Bij 13 aanbiedingen wordt de grijze container voor restafval dus 1 keer per 4 weken aangeboden.

Laten brengen naar ondergrondse verzamelcontainer in de buurt

Het laten brengen van restafval naar een ondergrondse verzamelcontainer in de buurt staat bekend onder de naam 'omgekeerd inzamelen'. Burgers moeten door te lopen meer moeite doen om het restafval kwijt te raken. Dit stimuleert om zoveel mogelijk herbruikbare grondstoffen te scheiden, zodat men minder vaak naar de verzamelcontainer voor restafval hoeft te lopen. Ook hier geldt als voorwaarde vergroting van de capaciteit voor deze grondstoffen. Het laten brengen van restafval heeft, vermits de locatie met de ondergrondse verzamelcontainer op redelijk grote afstand van de woning is, een iets groter reductie-effect op deze afvalstroom dan het verlagen van de inzamel-frequentie van de grijze container naar 1 keer per 4 weken. Omgekeerd inzamelen is niet geschikt voor zeer ruim opgezette wijken of het buitengebied.

Het laten wegbrengen van restafval naar ondergrondse verzamelcontainers in de buurt zal, afhankelijk van de afstand, veel of beperkte weerstand oproepen. Na een proefperiode in Zwolle wilde echter 75 % van de burgers doorgaan met dit systeem. Ondergrondse containers zijn 24 uur per dag beschikbaar en burgers hoeven geen restafval in huis te bewaren (is dus hygiënischer). Deze continue beschikbaarheid maakt het mogelijk dat burgers telkens kleine porties restafval uit huis kunnen afvoeren. Bijvoorbeeld als onderdeel van boodschappen doen of bij het wegbrengen van de kinderen naar school. In dat licht bezien moet de gemeente zoeken naar logische plekken voor de plaatsing van de ondergrondse verzamelcontainers. Zicht krijgen op, en aansluiten bij deze gedragsroutines, zal in belangrijke mate de aanleg van de ondergrondse infrastructuur bepalen.

5.2.2 Serviceniveau's herbruikbare grondstoffen

Inzameling aan huis in aparte containers of zakken

De inzameling aan huis van herbruikbare grondstoffen in aparte containers of zakken richt zich op de qua hoeveelheid en volume belangrijkste stromen. Dit zijn gft-afval, papier en kunststof verpakkingen. Uitgangspunt is één stroom in één container. Een nadeel van extra's container is de benodigde extra fysieke ruimte in of om het huis. Eén en met name twee extra containers zal in het begin leiden tot bezwaren van een deel van de gebruikers. Zeker aan één extra container is men na verloop van tijd gewend zo wijzen ervaringen in andere gemeenten uit. Bovendien kan de container in principe buiten staan, terwijl zakken plaats in huis innemen. Ook het gebruiksgemak neemt toe, omdat de betreffende grondstoffen op elk gewenst moment in een afgesloten container kunnen worden gedeponeerd. Goed communiceren over de voordelen van de container voor de burgers zelf kan een groot deel van de weerstand bij de introductie voorkomen en wegnemen. Gebruik van het inzamelmiddel zak is alleen mogelijk voor de kunststof verpakkingen. Indien ook kunststof verpakkingen en restafval met een container worden ingezameld heeft een huishouden vier containers in of om de woning

staan. Dit lijkt veel, maar er zijn gemeenten die deze systematiek succesvol toepassen. Bovendien is een container meer geschikt voor de inzameling van kunststof verpakkingen, zeker met het oog op de toekomst wanneer in 2015 het statiegeld op plastic flessen wordt afgeschaft en er meer volume vrijkomt. Bij een inzameling elke 4 weken is een 240 liter maat noodzakelijk, zo wijzen ervaringen in andere gemeenten uit. Bij een kleinere maat container is de kans op verklemming van het volumineuze materiaal nadrukkelijk aanwezig. De inzamelfrequentie voor gft-afval blijft meestal 1 keer per 2 weken met een 140 liter container.

Voor papier wordt de inzamelfrequentie vooral bepaald door de grootte van de container die de gemeente beschikbaar stelt. Gelet op het te verwachten aanbod papier zou een 140 liter container bij een maandelijkse inzameling voldoende capaciteit moeten bieden voor een gemiddeld huishouden. Ervaringen wijzen echter ook uit dat karton in een 140 liter container nogal eens klem komt te zitten. In het verleden werd dan ook vaker gekozen voor een 240 liter maat. Inmiddels is een goed alternatief op de markt in de vorm van een 180 liter container die 1 keer per 4 weken kan worden geleegd. In de gemeente Etten-Leur bijvoorbeeld blijkt dat dit voldoende capaciteit is voor een gemiddeld huishouden.

Inzameling aan huis van mix in containers of zakken

Onder een mix wordt verstaan dat meerdere stromen in één container of één zak worden bewaard en aangeboden. Het inzamelen van een mix aan grondstoffen in containers of zakken vullen gemeenten op verschillende manieren in. Een aantal voorbeelden:

- Mix van kunststof verpakkingen, blik en drankkartons 1 keer per 2 weken.
- Mix van papier, textiel en elektrische apparaten 1 keer per 2 weken.
- Mix van papier, kunststof verpakkingen, textiel, hout, metaal keramiek en elektrische apparaten wekelijks inzamelen
- Mix van papier en kunststof verpakkingen 1 keer per 2 weken.

Uit de voorbeelden blijkt dat bij de inzameling van een mix de gemeente meer herbruikbare grondstoffen inzamelt dan bij de inzameling aan huis in aparte containers of zakken. De inzameling aan huis van kunststof verpakkingen en papier is aangevuld met een aantal kleinere stromen, zoals vooral blik, drankkartons, textiel en kleine elektrische apparaten. Dit is veel service. Voor burgers is het bij de inzameling van een mix wel verwarrend en tegenstrijdig om grondstoffen die men nu al gescheiden houdt weer bij elkaar te gooien.

Naast een container voor restafval (bij toepassing van dit serviceniveau) en voor gft-afval hebben burgers de beschikking over één of twee extra containers of zakken waarbij meerdere herbruikbare grondstoffen als mix worden ingezameld. Indien bur-

gers het restafval moeten wegbrengen naar een verzamelcontainer is het maximale aantal containers aan huis meestal drie.

De nascheidingsresultaten van herbruikbare grondstoffen die als mix zijn ingezameld blijven achter bij de resultaten van herbruikbare grondstoffen die elk als één stroom in één container aan de bron worden ingezameld. Onduidelijk is op welke schaal (meerdere gemeenten) en hoe de als mix ingezamelde grondstoffen machinaal, tegen rendabele kosten, kunnen worden nagescheiden. De inzameling van mix-stromen is vanwege de kosten van nascheiding niet kostendekkend. Papierhandelaren en verwerkers zijn ook tegenstander van inzameling van mix-stromen vanwege de kans op vervuiling.

6. Keuzes gemeente Goirle

In het vorige hoofdstuk is geschetst welke mogelijkheden de gemeente Goirle heeft om het serviceniveau voor herbruikbare grondstoffen te verhogen en het serviceniveau voor restafval te verlagen, al dan niet in combinatie met een financiële prikkel. In dit hoofdstuk gaan we concreet in op de keuzes die Goirle maakt. Uitgangspunt bij deze keuzes is scheiding aan de bron, eventueel aangevuld met nascheiding. Bronscheiding levert schonere grondstoffen op dan nascheiding. Deze keuze betekent dat Goirle geen mix van grondstoffen gaat inzamelen.

Goirle maakt de keuze voor een stapsgewijze invoering van maatregelen:

Stap 1	maatregelen voor de korte termijn	2014 en 2015
Stap 2	maatregelen voor de lange termijn	vanaf 2016

In stap 1 neemt de gemeente Goirle maatregelen die op korte termijn (2015) leiden tot een nog beter scheidingsgedrag en een verminderd aanbod restafval. Met stap 1 zal de doelstelling voor 2015 (65 % nuttige toepassing) naar verwachting worden gehaald. Voor wat betreft de doelstelling over de maximale hoeveelheid restafval die burgers zullen aanbieden is dit onzeker. De doelstellingen voor 2021 (80 % nuttige toepassing en 60 kilogram restafval per inwoner) zijn met stap 1 nog buiten handbereik.

Na invoering van stap 1 vindt een evaluatie van de resultaten plaats. Op basis van die evaluatie besluit de gemeente in welke vorm stap 2 wordt gezet. Stap 2 voorziet in een verdere verhoging van de service voor herbruikbare grondstoffen, toepassing van een financiële prikkel en de keuze voor een wel of niet verdergaande verlaging van het serviceniveau voor restafval. Het zijn maatregelen die in stap 1 nog niet worden gezet, zoals het laten wegbrengen van restafval naar een verzamelcontainer in de wijk en het beschikbaar stellen van een container voor papier en/ of kunststof verpakkingen.

6.1 Stap 1 korte termijn (2014 en 2015)

6.1.1 Maatregelen

In stap 1 neemt de gemeente Goirle de volgende maatregelen:

maatregelen stap 1	2014				2015			
	1	2	3	4	1	2	3	4
1. verlagen inzamelfrequentie restafval naar 1 x per 4 weken					start 1 jan 2015			
2. in hoogbouw plaatsing ondergrondse restcontainers met toegangscontrole					1e helft 2015			
3. proef tijdelijke containers voor kunststof verpakkingen op brenglocaties in wijk			start 1 juli 2014					
4. maatwerk gescheiden inzameling hoogbouw					uitvoering in 2015			
5. gehele jaar door gratis aanbieden tuinafval op milieustraat					start 1 jan 2015			
6. gescheiden inzameling drankkartons op milieustraat					start 1 jan 2015			
7. gescheiden inzameling gemengd herbruikbaar afval op milieustraat					start 1 jan 2015			
8. onderzoek benodigde capaciteit milieustraat	1e helft 2014							

Hieronder volgt een toelichting per maatregel.

1. Verlagen inzamelfrequentie restafval naar 1 x per 4 weken

Wil de gemeente een verdere reductie van het restafval realiseren en meer nuttige toepassing, dan is het noodzakelijk om het serviceniveau voor restafval te verlagen. Bij een inzamelfrequentie van 1 keer per 4 weken heeft een gemiddeld huishouden 240 liter capaciteit nodig om het restafval te bewaren. Het in de laagbouw verlagen van de inzamelfrequentie van de container voor restafval naar 1 keer per 4 weken is gemakkelijker te realiseren dan de introductie van ondergrondse verzamelcontainers waar burgers restafval naar toe moeten brengen. Een groot aantal gemeenten dat uiteindelijk kiest voor het laten wegbrengen van restafval naar een ondergrondse verzamelcontainer bouwt verlagings van de inzamelfrequentie van de container voor restafval in als tussenstap. Verlagen van de inzamelfrequentie voor restafval kan alleen wanneer burgers de mogelijkheid hebben om zoveel mogelijk kunststof verpakkingen gescheiden aan te bieden zodat er ruimte vrijkomt in de restcontainer.

Het huidige contract met de externe inzamelaar voor de inzameling van gft- en restafval loopt tot en met 31 december 2016. Het contract voorziet niet expliciet in de mogelijkheid om gedurende de contractperiode de inzamelfrequentie van het restafval te wijzigen. Met de inzamelaar wordt verrekend op basis van de ingezamelde tonnages. Zonder introductie van een bepaalde financiële prikkel in de vorm van diftar zal het aanbod restafval in de grijze container bij verlagings van de inzamelfrequentie slechts beperkt afnemen. De inzamelaar ontvangt dan een mindere vergoeding (minder tonnen), maar heeft ook minder inzamelkosten (1 x per 4 weken inzamelen in plaats van 1

x per 2 weken). Hierover zal de gemeente afspraken moeten maken met de inzameelaar.

Deze wijziging voert de gemeente in per 1 januari 2015.

2. In hoogbouw plaatsing ondergrondse restcontainers met toegangscontrole

De bestaande 240 en 1.100 liter containers die een deel van de burgers nog in gebruik heeft voor het aanbieden van restafval worden vervangen. Hiervoor komen ondergrondse verzamelcontainers in de plaats met toegangscontrole. Met deze keuze wordt geanticipeerd op de mogelijkheid om burgers te laten betalen voor elke inworp.

Plaatsing van de ondergrondse containers vindt plaats in de 1^e helft van 2015.

3. Proef tijdelijke containers voor kunststof verpakkingen op brenglocaties in wijk

Met het afschaffen van het statiegeld voor plastic flessen zal het aanbod kunststof verpakkingen fors toenemen. De bestaande inzamelsystematiek in Goirle (aantal tijdelijke brenglocaties 1 keer per week) is dan volstrekt ontoereikend om de toename van het volumeaanbod aan te kunnen. Deze toename als gevolg van het afschaffen van het statiegeld voor plastic flessen staat nog los van de te verwachten toename bij het verlagen van het serviceniveau voor restafval. Ook een uitbreiding van dit netwerk van tijdelijke voorzieningen of inzameling met zakken aan huis, zelfs bij een hoog frequente inzameling om de twee weken, zal mogelijk onvoldoende uitkomst kunnen bieden voor het toegenomen volume (meer dan verdubbeling van het aanbod). Op dit moment zamelen gemeenten die een container beschikbaar hebben gesteld aan hun burgers het meeste kunststof in.

Introductie van een container voor kunststof verpakkingen heeft overigens, gelet op de te verwachten toename van het aanbodvolume op korte termijn (2015), prioriteit boven de introductie van een papiercontainer. Met de keuze voor een 180 liter papiercontainer die elke 4 weken wordt gelegegd, mag een lichte toename in het aanbod papier worden verwacht. Met name het verpakkingspapier- en karton houden burgers dan beter apart. Om het volumineuze kunststof gemakkelijk aan huis te kunnen bewaren is inzameling met een 240 liter container die om de 4 weken wordt gelegegd de beste optie.

Op korte termijn kiest de gemeente nog niet voor het inzamelen van kunststof verpakkingen aan huis met een container. In 2014 wordt de systematiek van tijdelijke brenglocaties 1 keer per week als proef uitgebreid naar alle wijken. Op de dag dat burgers de gft-container of de rest-container buiten kunnen zetten, heeft men tevens de mogelijkheid om kunststof verpakkingen aan te bieden in een 20 m³ afzetcontainer op een centrale locatie in de wijk. Omdat in Goirle elke werkdag van de week een inzameling van gft- en / of restafval plaatsvindt, heeft iedere burger de mogelijkheid om dagelijks

kunststof verpakkingen kwijt te kunnen. Gelet op het te verwachten aanbod kunststof verpakkingen bij het vergroten van de service is wekelijks een capaciteit van naar verwachting 300 m³ benodigd. Uitgaande van het gebruik van 20 m³ containers gaat het om 15 containers per week. Zowel bij de systematiek van tijdelijke brengvoorzieningen in de wijk, als bij het aan huis inzamelen van kunststof verpakkingen met of zonder container, worden de kosten ruim gedekt door de te ontvangen vergoeding voor de ingezamelde hoeveelheden. Het inzamelresultaat en het serviceniveau is het hoogst bij het beschikbaar stellen van een container.

De proef met tijdelijke brenglocaties start de gemeente per 1 juli 2014 en loopt minimaal 1 jaar.

4. Maatwerk gescheiden inzameling hoogbouw

Voor de hoogbouw en het centrum kiest de gemeente Goirle voor een locatiegerichte aanpak. Ruimte in de nabijheid en ruimte in de woningen en flats zijn bepalend voor de te maken keuzes. Met bewoners en eigenaren worden mogelijkheden voor verbetering van de inzamelstructuur en de communicatie nagegaan. In het begin zullen systemen worden getest. Als het werkt kan het daarna bij andere complexen worden toegepast. Goirle test de volgende systemen waarbij de focus ligt op de gescheiden inzameling van papier en kunststof verpakkingen:

- inzameling met containers beneden in de flat/ hal;
- inzameling aan de deur met zakken;
- herinrichten inpandige containerruimte;
- inzameling met uitpandige ondergrondse containers.

Een aparte aanpak van de hoogbouw is wenselijk gegeven het feit dat bewoners van deze complexen vaak onvoldoende ruimte in huis hebben om verschillende grondstoffen te bewaren, ook niet voor een korte periode. Deze andere wijzen van inzamelen in de hoogbouw zijn voor een deel arbeidsintensief en geschikt om hiervoor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in te zetten..

In 2015 start Goirle met proeven voor een locatiegerichte aanpak in de hoogbouw en het centrum.

5. Gehele jaar door gratis aanbieden tuinafval op milieustraat

Burgers kunnen tuinafval het gehele jaar door en ongeacht de hoeveelheid gratis aanbieden. Het aanbodregime voor deze grondstof is daarmee in overeenstemming met het 'gratis' kunnen aanbieden van gft-afval via de gft-container.

Start 1 januari 2015.

6. Gescheiden inzameling drankkartons op milieustraat

Het aantal grondstoffen dat burgers gescheiden kwijt kunnen wordt uitgebreid met drankkartons. De hoeveelheid drankkartons maakt een redelijk substantieel deel uit van het fijn huishoudelijk restafval dat burgers in Goirle aanbieden in de grijze container. Met het plaatsen van een container op de milieustraat hebben burgers de mogelijkheid om ook deze grondstof gescheiden aan te bieden. Dit is voldoende capaciteit.

Start 1 januari 2015.

7. Gescheiden inzameling gemengd herbruikbaar afval op milieustraat

Ook op de milieustraat is het mogelijk om de hoeveelheid restafval te reduceren en meer herbruikbare grondstoffen gescheiden in te zamelen. In het Landelijk Afvalbeheer Plan 2 (LAP 2) is grof huishoudelijk afval gekenmerkt als een van de prioritaire afvalstromen (zie ook hoofdstuk 2). Voor grof huishoudelijk restafval is de minimumstandaard in het LAP gezet op sorteren of anderszins bewerken en het vervolgens verwerken van de daarbij ontstane monostromen conform de daarvoor geldende minimumstandaarden. De minimumstandaard voor de residuen van sorteren of anderszins bewerken van grof huishoudelijk afval is verbranden.

Grof huishoudelijk restafval op de milieustraat wordt gescheiden in een herbruikbaar deel en een deel dat niet geschikt is voor hergebruik. Het herbruikbare deel bestaat uit grof huishoudelijk afval dat uit meerdere (herbruikbare) elementen bestaat zoals huiskraan (met name banken en stoelen) en matrassen. Dit afval wordt uit elkaar gehaald waarna er materiaalhergebruik kan plaatsvinden. In de overeenkomst met Attero is opgenomen dat gemeenten het grof huishoudelijk restafval niet mogen nascheiden. In deze overeenkomst staat voorts dat het apart houden van afvalstromen op de milieustraat wel is toegestaan. Zodoende is er in ieder geval een mogelijkheid om meubels en matrassen die qua aantallen en hoeveelheden een groot deel uitmaken van het grof huishoudelijk restafval gescheiden in te zamelen op de milieustraat. Uit ervaringen in andere gemeenten blijkt dat circa 50 % van het grof huishoudelijk restafval bestaat uit herbruikbaar gemengd afval.

Start 1 januari 2015.

8. Onderzoek benodigde capaciteit milieustraat

Onderzocht wordt of de milieustraat voldoende of te weinig capaciteit (beschikbare ruimte, openingstijden) heeft voor het te verwachten aanbod restafval en grondstoffen.

Uitvoering 1^e helft 2014.

6.1.2 Effecten maatregelen op scheidingsresultaat en hoeveelheid restafval

Uitvoering van genoemde maatregelen in stap 1 leidt tot realisatie van de doelstelling voor 2015, te weten minimaal 65 % nuttige toepassing. De doelstelling van maximaal 140 kilogram restafval per inwoner wordt met de inzet van deze maatregelen nog niet gehaald.

Afhankelijk van de invulling van de gescheiden inzameling in de hoogbouw en het centrum verbetert het scheidingspercentage naar verwachting van 58 % naar 65 %. Dit is vooral te danken aan een reductie van de ingezamelde hoeveelheid restafval (- 20 % naar een hoeveelheid van 187 kilogram per inwoner) en een verbetering van de ingezamelde hoeveelheid gft-afval, papier, kunststof verpakkingen en overig grof huishoudelijk afval.

<i>gegevens in kg per inwoner</i>	2012	2015	verschil
restafval	233	187	-20%
gft-afval	103	108	+5%
papier	65	67	+3%
glas	23	23	0%
textiel	5	5	0%
kunststof verpakkingen	11	16	+42%
kca	2	2	0%
luiers	2	2	0%
drankkartons	0	0	nvt
tuinafval	20	20	0%
overig gescheiden grof huishoudelijk afval	88	98	+11%
totaal	551	527	-4%
<i>% gescheiden ingezameld</i>	58%	65%	

6.1.3 Extra kosten en baten

Een hogere service heeft gevolgen voor de kosten. Deze extra kosten kunnen worden gefinancierd door lagere verwerkingskosten voor restafval en extra opbrengsten uit de gescheiden ingezamelde grondstoffen. De gemeente heeft echter ook te maken met zowel publieke (verwerking gft- en restafval) als private financiële regimes (vanuit de producentenverantwoordelijkheid) waarbij voor de langere termijn onzekerheid is over de prijsontwikkeling van de inzameling in het private domein.

Aan de hand van de omschreven maatregelen in stap 1 zijn de te verwachten extra kosten en baten in 2014 en 2015 ten opzichte van de uitgangssituatie op hoofdlijnen als volgt:

maatregelen stap 1	2014		2015	
	eenmalige kosten	extra jaarlijkse kosten	eenmalige kosten	extra jaarlijkse kosten
1. verlagen inzamelfrequentie restafval naar 1 x per 4 weken			€ 10.000	
2. in hoogbouw plaatsing ondergrondse restcontainers met toegangscontrole			€ 35.000	€ 28.000
3. proef tijdelijke containers voor kunststof verpakkingen op brenglocaties in wijk		€ 30.000		€ 60.000
4. maatwerk gescheiden inzameling hoogbouw			€ 25.000	
5. gehele jaar door gratis aanbieden tuinafval op milieustraat				€ 5.000
6. gescheiden inzameling drankkartons op milieustraat				€ 5.000
7. gescheiden inzameling gemengd herbruikbaar afval op milieustraat				€ 5.000
8. onderzoek benodigde capaciteit milieustraat	€ 5.000			
communicatie	€ 10.000		€ 20.000	
monitoring en evalueren		€ 5.000		€ 15.000
totale kosten	€ 15.000	€ 35.000	€ 90.000	€ 118.000
besparing verwerkingskosten / opbrengsten		€ -25.000		€ -180.000
netto kosten		€ 10.000		€ -62.000

De extra baten in de vorm van besparingen op verwerkingskosten en te realiseren opbrengsten voor extra gescheiden ingezamelde grondstoffen zijn in 2015 hoger dan de extra kosten van de maatregelen. Uitvoering van de maatregelen binnen stap 1 zal dan ook niet leiden tot een verhoging van de tarieven afvalstoffenheffing. Hieronder volgt een toelichting per maatregel.

Maatregel 1

Deze maatregel wordt binnen het bestaande inzamelcontract uitgevoerd. Eenmalig is een bedrag voorzien voor aanpassen van de inzamelroutes.

Maatregel 2

Voor de aanschaf van ondergrondse restcontainers voor de hoogbouw dient rekening gehouden te worden met eenmalige kosten ten bedrage van € 35.000 voor plaatsing, aanbesteding en directievoering. De kapitaallasten voor de investeringen en de onderhoudskosten bedragen jaarlijks € 28.000.

Maatregel 3

Aan inzamelkosten is Goirle naar verwachting € 60.000 op jaarbasis kwijt. Omdat deze maatregel in 2014 halverwege het jaar wordt ingevoerd, bedragen de kosten in dit jaar € 30.000.

Maatregel 4

Op welke wijze in de hoogbouw aanpassingen zullen plaatsvinden is nu nog niet bekend. Voor 2015 is gerekend met een eenmalig benodigde bedrag van € 25.000.

Maatregel 5, 6 en 7

Deze maatregelen vergen aanpassingen op de milieustraat (plaatsen containers) en extra aftransport.

Maatregel 8

Voor deze maatregel is gerekend met eenmalige kosten voor onderzoek.

Besparing verwerkingskosten / opbrengsten

De besparingen worden gerealiseerd door vermeden verwerkingskosten voor restafval en extra opbrengsten voor ingezameld papier en kunststof verpakkingen. Daarnaast zijn er extra verwerkingskosten in te boeken voor extra ingezameld gft-afval. Per saldo is de besparing in 2014 naar verwachting € 25.000 en loopt in 2015 (eerste gehele jaar met nieuwe inzamelrequentie voor restafval) op tot € 180.000. De grootste besparing wordt gerealiseerd door een verminderd aanbod restafval. Gerekend is met het verbrandingstarief dat Goirle in 2013 aan Attero betaalt, te weten € 141,83 per ton. Het contract met Attero loopt af in 2017. Voor de extra in te zamelen hoeveelheid gft-afval is gerekend met een verwerkingstarief van € 46,07 per ton. Uitgangspunt in deze berekeningen is dat het scheidingsresultaat en vermindering van de hoeveelheid restafval wordt gehaald zoals beschreven in paragraaf 6.1.2.

6.2 Stap 2 lange termijn (vanaf 2016)

6.2.1 Maatregelen

In stap 2 neemt de gemeente Goirle de volgende maatregelen:

maatregelen stap 2	2016				2017			
	1	2	3	4	1	2	3	4
1. evaluatie stap 1	1e helft 2016							
2. introductie diftar op aanbodfrequentie restafval					start 1 jan 2017			
3. introductie container voor kunststof verpakkingen en/ of papier					start 1 jan 2017			
4. restafval brengen naar verzamelcontainer in wijk					proef 2017			

Hieronder volgt een toelichting per maatregel.

1. *Evaluatie stap 1*

Stap 1 wordt in de 1^e helft van 2016 geëvalueerd op de prestatiegebieden service, milieu en kosten. Afhankelijk van de uitkomsten van de evaluatie van stap 1 neemt de gemeente aanvullende maatregelen. Bij stap 2 stimuleert de gemeente burgers nog meer dan in stap 1 om herbruikbare grondstoffen gescheiden aan te bieden. Uitgangspunten hierbij zijn:

- Het serviceniveau voor herbruikbare grondstoffen wordt verhoogd.
- Het aanbieden van restafval wordt belast.
- Keuze voor handhaven inzamelfrequentie restafval 1 x per 4 weken zoals in stap 1 of restafval laten wegbrengen naar verzamelcontainer in de wijk.

Stap 2 is noodzakelijk om de doelstelling van 80 % nuttige toepassing en 60 kilogram restafval per inwoner (doelstelling voor 2021) te halen. Dit zal uit de evaluatie moeten blijken.

2. *Introductie diftar op aanbiedfrequentie restafval*

Om een verdere reductie van het restafval te realiseren en meer nuttige toepassing, is het noodzakelijk om het aanbieden van restafval te belasten. Dit geldt zowel voor de situatie waarbij burgers het restafval 1 x per 4 weken aanbieden als voor de situatie waarbij het restafval naar een verzamelcontainer in de wijk moet worden gebracht. Dit kan vanwege de benodigde voorbereidingstijd (in 2016) en de aanleververplichting bij Attero niet eerder dan per 1 januari 2017. Bij de keuze voor het blijven gebruiken van een container voor restafval gaat de gemeente burgers laten betalen per aanbieding. Met deze vorm van diftar is veel ervaring in Noord-Brabant, het is eenvoudig uit te leggen aan burgers en technisch geen probleem. Om de aanbiedingen van het restafval te kunnen registreren is het noodzakelijk om nieuwe containers aan te schaffen die worden voorzien van een chip. Het is niet mogelijk om de bestaande 'oude' restcontainers te bechippen. Burgers in de hoogbouw die gebruik maken van de ondergrondse verzamelcontainers gaan betalen voor elke inworp.

3. *Introductie container voor kunststof verpakkingen of papier*

De keuze voor een container voor kunststof verpakkingen of papier wordt bij de evaluatie gemaakt op basis van noodzaak. Optioneel kan Goirle ook nog kiezen voor zowel een container voor kunststof verpakkingen als voor papier. Indien burgers restafval gaan wegbrengen naar een verzamelcontainer in de buurt, krijgt men in dat geval 3 containers aan huis. Met deze voorzieningen wordt het burgers nog gemakkelijker gemaakt om deze grondstoffen gescheiden aan te bieden. In 2017 start de gemeente met een proef waarbij het beschikbaar stellen van een container voor papier en/ of kunststoffen wordt getest. Op basis van de bevindingen van de proef besluit de gemeente of deze systematiek over de gehele gemeente wordt uitgerold.

4. Restafval brengen naar verzamelcontainer in de wijk

Blijkt uit de evaluatie van stap 1 dat het verder verlagen van het serviceniveau voor restafval noodzakelijk is om de doelstellingen voor 2021 te halen, dan betekent dit kiezen voor het inzamelsysteem waarbij burgers hun restafval naar ondergrondse verzamelcontainers in de buurt moeten brengen. In dat geval kan de 'oude' container die burgers in gebruik hebben voor restafval worden ingezet voor de inzameling van papier of kunststof verpakkingen.

Bij de keuze voor deze maatregel start de gemeente eerst een proef in 2017 waarbij deze systematiek wordt getest. Op basis van de bevindingen van de proef besluit de gemeente of en hoe deze systematiek over de gehele gemeente wordt uitgerold.

6.2.2 Extra kosten en baten

Aan de hand van de omschreven maatregelen in stap 1 en stap 2 zijn de te verwachten extra kosten en baten in 2016 en 2017 ten opzichte van de uitgangssituatie op hoofdlijnen als volgt:

maatregelen stap 1 en stap 2	2016		2017	
	eenmalige kosten	extra jaarlijkse kosten	eenmalige kosten	extra jaarlijkse kosten
STAP 1				
1. verlagen inzamelfrequentie restafval naar 1 x per 4 weken				
2. in hoogbouw plaatsing ondergrondse restcontainers met toegangscontrole		€ 28.000		€ 28.000
3. proef tijdelijke containers voor kunststof verpakkingen op brenglocaties in wijk		€ 60.000		€ 60.000
4. maatwerk gescheiden inzameling hoogbouw				
5. gehele jaar door gratis aanbieden tuinafval op milieustraat		€ 5.000		€ 5.000
6. gescheiden inzameling drankkartons op milieustraat		€ 5.000		€ 5.000
7. gescheiden inzameling gemengd herbruikbaar afval op milieustraat		€ 5.000		€ 5.000
8. onderzoek benodigde capaciteit milieustraat				
communicatie				
monitoring en evaluate		€ 15.000		€ 15.000
STAP 2				
1. evaluatie stap 1	€ 20.000			
2. introductie diftar op aanbodfrequentie restafval				
2a aanschaf containers			€ 35.000	€ 40.000
2b overige diftarkosten				€ 130.000
3. introductie container voor kunststof verpakkingen en/ of papier			zie toelichting	
4. restafval brengen naar verzamelcontainer in wijk			zie toelichting	
communicatie			€ 5.000	
monitoring en evaluate		€ 15.000		€ 15.000
totale kosten	€ 20.000	€ 133.000	€ 40.000	€ 303.000
besparing verwerkingskosten / opbrengsten		€ -180.000		€ -292.000
netto kosten		€ -47.000		€ 11.000

De extra baten in de vorm van besparingen op verwerkingskosten en te realiseren opbrengsten voor extra gescheiden ingezamelde grondstoffen zijn in 2016 hoger dan de extra kosten van de maatregelen. In 2017 zijn beperkte meerkosten te verwachten. Uitvoering van de maatregelen binnen stap 1 en stap 2 zal dan ook niet leiden tot een verhoging van de tarieven afvalstoffenheffing. Hieronder volgt een toelichting per maatregel binnen stap 2. De extra kosten voor de maatregelen in stap 1 zijn reeds beschreven in paragraaf 6.1.3

Maatregel 2

Voor de aanschaf van een nieuwe grijze container is gerekend met eemalige kosten ten bedrage van € 35.000 voor het uitzetten. De kapitaallasten voor de investeringen bedragen € 40.000.

Bij de introductie van diftar dient de gemeente rekening te houden met structurele meerkosten, zoals communicatie, extra handhaving, extra personeel belastingen, extra facturen, opruimen afvaldumpingen, extra kosten milieustraat voor toename aanbod en kosten voor administratief en fysiek datamanagement. De jaarlijkse extra kapitaallasten bedragen naar verwachting € 130.000.

Maatregel 3

Voor de inzameling van kunststof verpakkingen of papier kan de 'oude' grijze container worden ingezet. Bij een inzamelfrequentie van 1 keer per 4 weken voor kunststof verpakkingen liggen de inzaamkosten 50 % hoger dan bij tijdelijke brenglocaties in de wijk. De ingezamelde hoeveelheid kunststof verpakkingen ligt naar verwachting wel hoger. Per saldo is dit systeem even duur als de tijdelijke brenglocaties uit stap 1.

Maatregel 4

Voor de aanschaf van ondergrondse restcontainers voor alle huishoudens dient rekening gehouden te worden met eenmalige kosten ten bedrage van € 130.000. De kapitaallasten voor de investeringen bedragen € 100.000. Bij de keuze voor ondergrondse restcontainers in plaats van grijze containers die 1 keer per 4 weken aan huis worden geleegd zal de ingezamelde hoeveelheid restafval fors afnemen. De totale jaarlijkse besparingen op de verwerkingskosten nemen toe van € 292.000 tot € 350.000.

Besparing verwerkingskosten / opbrengsten

De besparingen worden gerealiseerd door vermeden verwerkingskosten voor restafval en extra opbrengsten voor met name ingezameld papier en kunststof verpakkingen. Daarnaast zijn er extra verwerkingskosten in te boeken voor extra ingezameld gft-afval. Vanaf 2017 is voor de vermeden verwerkingskosten voor restafval gerekend met een tarief van € 75 per ton in plaats van € 141,83. Op basis van de huidige marktverhoudingen en recente aanbestedingen is de verwachting dat in 2017 de verwerkingstarieven voor restafval € 60 tot € 90 per ton bedragen. Het aflopen van het verwerkingscontract voor gft-afval heeft naar verwachting geen consequenties voor het te betalen verwerkingstarief. Het huidige tarief is € 46,07 per ton en zal in 2017 naar verwachting in dezelfde orde van grootte liggen.

7. Communicatie

Om verdere afvalreductie en betere scheiding van herbruikbare grondstoffen te realiseren zal de burger meer betrokken moeten worden bij het beleid en de behaalde resultaten. Bij het vergroten van kennis en het bieden van service zijn burgers bereid herbruikbare grondstoffen te scheiden. Met het geven van feedback op hun inspanningen wordt dit effect versterkt. Uiteindelijk maakt de burger het verschil. Wanneer het optimaal scheiden van herbruikbare grondstoffen voor burgers persoonlijk van belang is werkt dit stimulerend.

Bij de uitvoering van de maatregelen is duidelijke communicatie dan ook essentieel. Hiervoor stelt de gemeente een communicatieplan op waarin wordt uitgegaan van minimaal de volgende uitgangspunten:

- boodschap is: afval is grondstof;
- inzicht bieden in gehele keten;
- gestructureerde inzet van sociale en conventionele media;
- wijkgerichte communicatie, met name in de hoogbouw; hier beslissen burgers binnen bestaande structuren voor een deel mee over keuzes;
- terugkoppeling van resultaten;
- aparte focus op afvalpreventie, met name het weggooien van voedsel.

Doelgroep is alle inwoners van Goirle en Riel met speciale aandacht voor de jeugd.

8. Monitoring en evaluatie

Medio 2021 evalueert de gemeente het Grondstoffenbeleidsplan om na te gaan of, en in welke mate, de genomen maatregelen tot het gewenste resultaat hebben geleid. Wat is in 2021 het bereikte milieuresultaat en serviceniveau en hoe verhouden die zich tot de kosten? Is in dat jaar de doelstelling gerealiseerd? Tussentijds vindt een evaluatie plaats in 2016. Dan vindt er een toetsing plaats van de effecten van de genomen maatregelen in stap 1 (tot en met 2015) en het wel of niet realiseren van de doelstelling voor dat jaar.

Jaarlijks stelt de gemeente Goirle een voortgangsrapportage op als onderdeel van het milieujaarverslag met daarin de belangrijkste ontwikkelingen en tussenresultaten met betrekking tot milieuresultaat, service en kosten. Jaarlijks wordt de samenstelling van het fijn restafval geanalyseerd. Op basis van de jaarlijkse bevindingen vindt indien nodig bijstelling plaats.

9. Blik in de toekomst

Bij de transitie van afvalbeleid naar grondstoffenbeleid richten gemeenten hun pijlen traditiegetrouw vooral op het beter en meer gescheiden inzamelen van afval uit huishoudens. Voor een echte trendbreuk in het denken over afval en grondstoffen dient de focus niet alleen te liggen op huishoudelijk afval, maar op alle in de gemeente vrijkomende afvalstromen. Afval komt niet alleen bij huishoudens thuis vrij, maar op tal van andere plaatsen, bijvoorbeeld in de openbare ruimte via de afvalbakken (vooral verpakkingen) of in kantoren, winkels en bedrijven. Deze andere afvalstromen zijn qua omvang weliswaar kleiner dan de huishoudelijke afvalstromen, echter qua impact op de openbare ruimte (en vooral de beeldvorming van inwoners) zijn ze minstens zo belangrijk. Blijkbaar gelden voor niet huishoudelijke afvalstromen in gemeenten nog de oude reinigingswetten: alles (zowel grondstof als restafval) netjes in dezelfde afvalbak en vervolgens op de grote hoop. Geen wonder dat de mythe van 'de grote hoop' zo hardnekkig voortleeft.

Deze extra trendbreuk is er al of komt eraan. Inwoners, passanten en winkeliers maken her en der al gebruik van dezelfde uniforme inzamelmiddelen (prullenbakken, glasbakken). In veel gevallen betreft het ook afval dat vergelijkbaar is met huishoudelijk afval. De gemeente kan direct invloed uitoefenen op het bedrijfsafval, enerzijds als regisseur in de openbare ruimte en anderzijds als handhaver van vergunningen. Daarnaast heeft de gemeente een rol als voorlichter richting bedrijven (bewustwording afvalscheiding en financiële prikkel). Een gemeente kan dan als één entiteit worden beschouwd waar de lokale overheid streeft naar een optimaal scheidingsresultaat over de gehele linie.

Bij deze innovatie richt Goirle de pijlen op alle in de gemeente vrijkomende afval dat vergelijkbaar is met huishoudelijk afval. Deze keuze betekent dat Goirle aanvullend minimaal streeft naar gescheiden inzameling van het afval dat vrijkomt in de openbare ruimte. In een meer uitgebreide variant wordt hierbij het afval betrokken dat vrijkomt bij kantoren, winkels en bedrijven voor zover vergelijkbaar met huishoudelijk afval. Meer concreet hebben we het dan over winkelcentra. De gemeente wordt als één entiteit beschouwd en het (zwerf)afval dat vrijkomt in de openbare ruimte maakt onderdeel uit van de innovatie. De gemeentelijke organisatie zal als voorbeeld naar haar inwoners en bedrijven zelf ook moet kiezen voor een transitie van afval naar grondstof.

Deze innovatie is een geheel nieuw concept in de Nederlandse afvalwereld en vraagt met name een meer expliciete invulling van de regierol van de gemeente. Kiezen voor dit concept is voorop lopen in de transitie naar grondstof van alle afval dat binnen de gemeente vrijkomt. Voor de gemeente Goirle is dit concept vooralsnog slechts een blik in de toekomst.